

AUTONOMIA FINANCIARĂ ȘI CALITATEA EDUCAȚIEI: CORELAȚII ȘI IMPACTURI

FINANCIAL AUTONOMY AND QUALITY OF EDUCATION: CORRELATIONS AND IMPACTS

CZU: 378.094:657(478)

DOI: <https://doi.org/10.53486/isc2023.20>

Liliana ȚURCANU,

Drd., Academia de Studii Economice din Moldova, lilianaturcanu82@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-2982-166X

Abstract. *One of the priority objectives of the educational system is the formation of the skills and abilities necessary for socialization and the formation of the skills of integration on the labor market and the achievement of a professional career. Ensuring development in this direction requires understanding the mechanisms underlying the consolidation of the processes of ensuring and improving academic quality, but also the existence of a good strategy in order to achieve the performance objectives in this field. Through this paper, we aim to carry out a study on the identification of the correlation between financial autonomy and the quality of university education, in order to come up with ways of improvement with the support of the processes and procedures of financial autonomy of universities.*

Keywords: higher education, university autonomy, financial autonomy, quality.

JEL Classification: M41, I23

Introducere. Învățământul superior (ÎS) din Republica Moldova trece în ultimul deceniu printr-un amplu proces de reformare și restructurare continuă, principalul obiectiv fiind calitatea studiilor și performanța universitară în condiții de autonomie financiară. Or, procesul de restructurare și reformare este dictat atât de transformările educaționale la nivel global, cât și a celor de la nivel național, ca urmare a influenței unor factori cum ar fi creșterea educației „transfrontaliere”, masificarea studiilor universitare, diversificarea populației studențești, reorientarea universităților către marketing și branding, creșterea așteptărilor studenților privind calitatea actului educațional, competiția internațională între universități sau introducerea învățământului virtual. Întrucât Republica Moldova este parte a Spațiului European al ÎS [1], este important să avem aceleași abordări și principii de calitate și autonomie. Astfel, începând cu anul 2013, instituțiile de ÎS funcționează în regim de autonomie financiară [2], autonomia fiind o precondiție a sporirii competitivității încadrată în termeni de performanță și atractivitate a ÎS. Un nivel calitativ nou, în procesul de dezvoltare a ÎS autohton, este marcat prin aprobarea Codului Educației al Republicii Moldova [3], substituind, pe fundalul cerințelor actuale ale sistemului educațional, Legea Învățământului din 1995. Deci, scopul lucrării constă în identificarea corelației între autonomia financiară și calitatea educației universitare, pentru a concluziona cu privire la impactul și căile de îmbunătățire cu suportul proceselor și procedeele de autonomie financiară a universităților.

Conținut. Asigurarea calității reprezintă indubitabil una dintre misiunile principale ale instituțiilor de învățământ superior. Definirea conceptului de calitate în învățământul superior este un subiect pe larg discutat și cercetat în literatura de specialitate. Crosby (1979) definește calitatea ca fiind „conformitatea cu cerințele”, în timp ce pentru Juran și Grya (1980) calitatea înseamnă „corespunzător pentru utilizare” („fitness for use”). Deming (1986) definește calitatea ca având „un grad previzibil de uniformitate și încredere; are costuri reduse și este adaptată la cerințele pieței”. Un grup de autori din România [7] susțin că „asigurarea calității înseamnă crearea încrederii în rândul publicului, sistemul național de ÎS răspunde așteptărilor, face ce trebuie, cheltuiește banul public în chip eficace (se întâmplă ceva cu sens) și eficient”. De fapt, ideile cercetărilor menționate se regăsesc

COLOCVIU ȘTIINȚIFIC CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ
În memoriam Profesorului Viorel ȚURCANU, ediția II, 17 noiembrie 2023
Învățământul superior contabil: provocări și soluții
Teze

în definiția conceptului de calitate în învățământul superior din Republica Moldova. Astfel, conform prevederilor Codului Educației al Republicii Moldova [3], „calitatea în învățământ este ansamblu de caracteristici ale unui program de studiu și ale ofertanților acestuia, prin care sunt satisfăcute așteptările beneficiarilor în raport cu standardele de calitate.”

Drept consecință a cerințelor de calitate, în 2014, în Republica Moldova, conform Codului Educației, s-a înființat Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP). În 2018, prin absorbția Inspectoratului Școlar Național și a Consiliului Național de Atestare și Acreditare, ANACIP a devenit (ANACEC) [6], având drept succesor de drepturi și obligații entitățile absorbite și respectiv obligația de a verifica și evalua calitatea în educație și cercetare.

Evaluarea calității în ÎS constă în examinarea multicriterială a măsurii în care o instituție ofertantă de educație și programele de studii ale acesteia îndeplinesc standardele naționale de referință. Evaluarea calității presupune un mecanism complex de activități de evaluare și anume [5]:

- *Evaluare internă* a calității este realizată de către structurile instituționale responsabile de asigurarea calității, în conformitate cu standardele naționale în vigoare.
- *Evaluare externă* a calității în ÎS este realizată de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) sau o altă agenție de evaluare a calității, înscrisă în Registrul European pentru Asigurarea Calității în învățământul Superior (EQAR)

Procedurile pentru asigurarea calității se aplică în cazul tuturor activităților desfășurate în cadrul instituției: administrarea instituției, predarea, învățarea, cercetarea, serviciile pentru studenți, relațiile de parteneriat cu organisme de resort, relațiile cu societatea etc.

Activitatea instituției	Proceduri pentru asigurarea calității
<i>Administrarea academică</i>	Plan operațional (1 an) și Plan strategic (5 ani) coordonate de Consiliul de Dezvoltare Strategică Instituțională și propuse spre aprobare Senatului universitar.
<i>Procesul de predare-învățare-evaluare</i>	Curricula și proiectarea didactică, managementul procesului de predare-învățare-evaluare; strategia de predare, resursele de învățare; stagiile de practică și evaluările finale.
<i>Evaluarea studenților</i>	Modalități transparente, reglementarea, comunicarea modalităților de examinare și a obiectivelor evaluării.
<i>Serviciile sociale</i>	Sunt evaluate anual conform metodologiei elaborate de persoanele responsabile de problemele sociale, reieșind din nevoile speciale ale studenților și ale altor actanți ai procesului educațional.
<i>Relațiile cu societatea</i>	Sunt evaluate anual conform unei metodologii elaborate de cei responsabili pentru problemele sociale, având la bază nevoile specifice ale studenților și altor participanți la procesul educațional.

Sursa: elaborat de autor în baza [8]

Astfel, cerințele față de calitatea educației universitare se consolidează, fapt ce necesită și finanțare adecvată pentru a implementa o educație de calitate. Or, în condiții de autonomie financiară, responsabilitatea socială revine echipei de management. Respectiv, universitățile sunt puse în situația de a căuta individual soluții financiare pentru a implementa și satisface cerințele de calitate înaintate de beneficiarii studiilor, autoritățile statului, angajatorii. Practica universităților demonstrează că între calitatea studiilor și autonomia financiară a universităților există o relație direct proporțională. De exemplu, universitatea își dorește să organizeze admitere în format online. Este și aceasta un element de calitate. Se pare foarte real de organizat, fiindcă universitatea este la autonomie financiară și poate decide să implementeze admiterea în format online. Însă autonomia financiară mai înseamnă că universitatea trebuie să găsească resurse financiare. Cum, unde, când? Finanțare de la stat? Proiecte de dezvoltare-dezvoltare-inovare?

COLOCVIU ȘTIINȚIFIC CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ
În memoriam Profesorului Viorel ȚURCANU, ediția II, 17 noiembrie 2023
Învățământul superior contabil: provocări și soluții
Teze

Analizând Regulamentul cu privire la modul de funcționare în condiții de autonomie financiară a instituțiilor de ÎS de stat [2] identificăm mențiunea despre necesitatea corelării autonomiei financiare cu principiile responsabilității publice pentru calitatea întregii activități de formare profesională, de cercetare științifică și de prestare a serviciilor pe care le desfășoară instituția cu gestionarea eficientă a mijloacelor bănești și a patrimoniului statului. Astfel, autonomia universitară dă dreptul comunității universitare să-și stabilească misiunea proprie, strategia instituțională, structura, activitățile, organizarea și funcționarea proprie, gestionarea resurselor materiale și umane. O problemă importantă fiind resursele financiare, recunoscută și în Strategia națională „Educația 2030” [7], în care se stipulează că „investițiile în educație, care nu asigură un nivel înalt de calitate și funcționalitate a sistemului de învățământ, nu vor asigura nici dezvoltarea durabilă a economiei și nici a societății în general”.

În acest context Ministerul Educației și Cercetării, a venit cu un șir de modificări la Metodologia de finanțare bugetară a instituțiilor publice de ÎS. Prin urmare, instituțiile care vor înregistra indici de performanță înalți vor putea avea bugete cu până la 20% mai mari. Acești indicatori se referă la: ponderea venitului propriu al universității, atragerea proiectelor, diversificarea ofertei educaționale, numărul cadrelor didactice care dețin certificate de cunoaștere a unei limbi străine, de nivelurile B1 și B2, fonduri atrase din proiecte internaționale, etc. Autonomia financiară permite instituțiilor de ÎS să decidă asupra stabilirii propriilor sporuri pentru performanță.

Concluzii. Autonomia financiară universitară presupune drepturi mai largi în a planifica folosirea resurselor financiare de care dispun instituțiile de ÎS. Scopul acestei libertăți este să contribuie la formarea de universități puternice. Astfel, studiile de calitate pot fi obținute prin adaptarea continuă a conținuturilor programelor de studii în cadrul procesului privind consolidarea și restructurarea sistemului de ÎS, din perspectiva calității actului educațional universitar și a relevanței sale pentru piața muncii. Calitatea personalului didactic din universități este o condiție importantă pentru sporirea calității studiilor, astfel o soluție ar fi elaborarea propriei grile de salarizare, cu introducerea sporurilor de performanță.

Asigurarea calității externe în vederea acreditării, prin recomandările pentru elaborarea planurilor de învățământ și organizarea procesului de învățământ contribuie la îmbunătățirea procedurilor pentru asigurarea calității și necesită alocare de resurse financiare.

Referințe bibliografice.

1. STRATEGIA învățământului superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/292-307.pdf
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la modul de funcționare a instituțiilor de învățământ superior de stat în condiții de autonomie financiară nr. 983 din 22.12.2012. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121883&lang=ro
3. Codul Educației al Republicii Moldova, cod nr.152 din 17.07.2014, publicat 24.10.2014, Monitorul Oficial
4. Crosby F. Quality Philosophies Series. Disponibil: <https://hksq.org/The-Quality-Philosophy-of-Philip-Crosby.pdf>
5. Juran, J.M., Gryna, F.M. Quality Planing and Analisis, Editura McGraw Hill, New York, 1980
6. Deming, W.E., 1986. Out of the crisis, Cambridge, Manchester: MIT Press.
7. Popescu, S. Bratianu, C. Atanasiu, G. Rusu, C. Buzărnescu, Ș. Ghidul calității în învățământul superior (2004).
8. Velișco, N. Asigurarea calității în învățământul superior din Republica Moldova, 2017. Disponibil: http://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2019-12/n.velisco_studiu_heres_2017.pdf
9. Hotărârea Guvernului Nr. 114 din 07.03.2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare „Educația-2030”. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136600&lang=ro
10. COTELNIC, Ala. Finanțarea universitară în Republica Moldova: situația actuală și perspectiva autonomiei financiare . In: *Analele Științifice ale Academiei de Studii Economice din Moldova*, 2013, nr. 11(2), pp. 6-11. ISSN 1857-1433.